

2021 Yunus Nadi Şiir Ödülü'nü alan Cevat Çapan, 90. yaşını *O Geniş Boşlukta* adlı şiir kitabıyla selamlıyor

KAHRAMAN ÇAYIRLI

Doksan yaşına *O Geniş Boşlukta* isimli yeni şiir kitabıyla merhaba dedi Cevat Çapan. Sessizlikle açılan kitapta yollar, yolculuklar, denizler, zeytin ağaçları derken nihayet sis dağılmaya başlıyor. Cevat Çapan ile tam da 21 Mart Dünya Şiir Günü haftasında, şiirlerini, anılarını, Türkiye'de şiiri konuştuk.

Geriyeye dönüp baktığınızda nasıl geçti 90 yıl?

Rüzgâr gibi. Hızlanıp yavaşlayan bir rüzgâr gibi. Zamanın geçişinin değişen hızının da belli bir etkisi olmuştur üzerimde.

Şiirle ilk tanışmanızı anımsıyor musunuz?

Şiire sanırım dilin böyle, resim yapar gibi, türkü söyler gibi, cambazlık yapar gibi de kullanılabileceğini hayretle gördüğüm ilkokul yıllarımda, bir okur olarak başlamış olabilirim. Halk hikâyelerini okuyarak başladım. Bir de Aşık Veysele'nin ve benzer ozanların türkülerini ezberleyerek.

Cambridge Üniversitesi'nden dostunuz, İngiliz şair, romancı ve yazar A.S. Byatt şiirleriniz için "hem lirik ve ironik hem zengin ve yalın", "kökleri Türk hayatı ve edebiyatında olmasına karşın, aynı zamanda Avrupalıdır" diyor. Siz bu yorumlara katılıyor musunuz?

A.S. Byatt gibi anlayışlı bir dostum ve okurum olması elbette beni mutlu eden bir rastlantı. Şiirlerimin onun sözünü ettiği özellikleri benim tam da bilinçli olarak tasarladığım şeyler değil, bunlar kendiliğinden ortaya çıkan özellikler. Aslına bakarsanız, ben nereliysem, oralıyım.

© ALIŞAN ÇAPAN

"90 yıl hızlanıp yavaşlayan bir rüzgâr gibi geçti"

Ama bir yandan da kendimi dünya edebiyatının içinde evimde hissetmek gibi bir özlemim olduğunu söylemem gerekir.

Yeni kitabınızın ve kitaptaki sisin hikâyesini anlatabilir misiniz?

Başlangıçta hepimiz kendimizi önce geniş bir boşlukta bulmaz mıyız? Zamanla sözünü ettiğiniz yollar, yolculuklar, denizler, ağaçlar ve daha başka nice canlı cansız varlıklar çıkar karşınıza; kendinizi bunlar arasındaki bağlar, karmaşık ilişkiler içinde bulursunuz. Son kitabımdaki şiirler de daha önceki kitaplarımdakiler gibi aklımdan çıkmaz dediğim o güzel yolculuğun izlenimlerinden başka bir şey değil sanırım. Belki bu son kitapta oradan oraya savrulurken birlikte tökezlediğimiz, gülüncü düştüğümüz anlar daha fazla.

Kitabınızın ismi Soruyoruz Esen Yele isimli şiiri-

bayağılığından, koşulların yabancılaştırıcılığından doğaya kaçmak için. Bunu gerçeklikten bir kaçış olarak yorumlayanlar da olabilir. Ben daha çok gerçeklikle gecikmiş bir buluşma olarak görüyorum bunu.

"Bu işi çevire çevire öğrendim"

Şiirinizin doğayla bağlanmalarına dair neler söylemek istersiniz?

Daha çok insanla, insanın varoluşuyla, nerede, ne zaman kimlerle nasıl yaşadığını ele alan şiirlerin önemli olduğunu söylemek isterim. Bu yüzden Homeros'un, Vergilius'un, Dante'nin, Yunus Emre'nin nice benzer yazarların değişik tarihlerden, coğrafyalardan insan manzaralarından bize en inandırıcı ve en etkili dille kazandıran yazarların yapıtlarının şiirin esin kaynağı olduğunu unutmamamız gerektiğine inanıyorum. Benim şiirim de ilk kitabımdan bugüne böyle bir coğrafya içinde, izleyebildiğim bir tarihsel gelişmenin sınırlı tanıklığı olarak ortaya çıktı diyebilirim. Uzun süre önemli dünya şairlerinden çeviriler yaptım. İlk şiir kitabım 1985'te yayımlandığında bir arkadaşım şaka yollu, "Sen çevire çevire bu işi öğrendin galiba!" demişti.

Yeni şairlere en çok neleri öğütlersiniz? Genç şair dostlarınız var mı?

Her ne kadar altmış yıl süren öğretim üyeliğim yüzünden bu durumda olanların çoğundaki gibi bir meslek hastalığım olsa da kendimi kimseye öğüt verecek kadar önemli biri olarak görmüyorum. Genç şair dostlarım var. Umarım onlar da olabildikleri kadar kendileri olmayı başarırlar.

O Geniş Boşlukta / Cevat Çapan / Yapı Kredi Yayınları / Şiir / 64 sayfa

Türk şiirindeki kadın sesi

Türkiye'de şiir nasıl gelişiyor?

Şiirde özgürleştirici gelişme 1920'li yılların sonuna doğru Nâzım Hikmet'in şiirleriyle başladı. Bir sonraki kuşaktan Cahit Sıtkı Tarancı ve Dağlarca gibi şairler şiirin içeriğini zenginleştirdiler. 40'lı yıllarda "Garip" akımıyla sıradan insanın, sokağın gerçeğini ele alarak Türk şiirinin bir anlamda havalanmasını sağladılar. "İkinci Yeni" şairleri ise bu yalınlığa bir tepki olarak dünyanın parçalanmışlığını şaşırtıcı bir imge zenginliğiyle yansıtmaya çalıştılar. Belki de 20. yüzyılın ortalarına doğru Türk şiirindeki en önemli gelişme kadın gerçeğinin, kadın sesinin kendini şiir diliyle duyurması oldu. Gülten Akın'la başlayan bu sevinçli gelişme Birhan Keskin, Didem Madak ve daha nice başarılı kadın şairin verdikleri ürünlerle zenginleşti.

Şiirin bugün hayatımızda nasıl bir yeri var?

Günümüz şairleri için artık çağdaş hayatın her ayrıntısı şiirin konusu olabiliyor. Bir de şöyle bir gerçek var. İnsanlar yüzyıllar boyunca genel olarak sanatın ve özel olarak şiirin hangi kurallara göre değerlendirilmesi gerektiği konusunda Aristoteles'in *Poetika*'sını rehber olarak kullandılar. Eğer genel olarak sanat dünyasını bir borsaya benzetecek olursak, şiir türünün hisse senetlerinin değerinin hemen, hemen hiçbir yerde pek yüksek olduğunu söyleyemeyiz.

CEVAT ÇAPAN

o geniş boşlukta

bu dağın dibini erimeyen,
ya sızarak ya o ağlayan,
ya da dinlenen gel,
Gülseni görmek için yün dağıtıyor. Çektik.

YAPICI

nizde geçiyor. Kitabınızın neden bu ismi seçtiniz?

Yalnız şiirde değil, öbür sanatlarda da sanatçı hemen hemen her zaman yaşadığı gerçekliği duygularını ve düşüncelerini harmanlayarak ve yoğunlaştırarak yansıtmaya çalışır. Bu kitapta da tanık olduğum bu türden gerçeklerden ya da bana gerçek gibi görünen düşlerden yola çıkarak bir şeyler söylediğimi sanıyorum. Genellikle şehirlerin düzensizliğinden, kirlenen havasından, orada yaşayan insanların çoğunun asırlıktan,